

Organizace spojených národů

Valné shromáždění

7. listopadu 1995

Patnácté zasedání

Bod číslo 105

Společenský rozvoj včetně otázek týkajících se světové společenské situace a otázek týkajících se mládeže, stárnoucích a postižených osob a rodiny

Světový program opatření pro mládež do roku 2000 a dále

Poznámka generálního tajemníka

Svou rezolucí číslo 1995/64 ze 2. listopadu 1995 doporučila Ekonomická a sociální rada valnému shromáždění přijetí následujícího návrhu rezoluce:

Světový program opatření pro mládež do roku 2000 a dále

Valné shromáždění

- *si uvědomuje*, že mladí lidé ve všech zemích jsou jak hlavním lidským zdrojem pro rozvoj, tak klíčovým činitelem pro společenské změny, ekonomický a technický rozvoj.
- *má na paměti*, že způsoby, jakými je oslovován potenciál mladých lidí ovlivní současné společenské a ekonomické podmínky a blahobyt a životy budoucích generací.
- *oceňuje*, že mladé ženy a muži ve všech částech světa usilují o to plně se podílet na životě společnosti.
- *si uvědomuje*, že desetiletí, které uplynulo od akce Mezinárodní rok mládeže: participace, rozvoj a mír bylo obdobím podstatných politických, ekonomických a socio-kulturních změn ve světě.
- *uznává* podíl, který by mohly mít nevládní mládežnické organizace na zlepšení dialogu s Organizací spojených národů v otázkách týkajících se situace mládeže.

- *odvolává se* na svou rezoluci 45/103 ze 14. prosince 1990, ve které žádalo generálního tajemníka, aby připravil návrh světového programu pro mládež do roku 2000 a dále.
- *odvolává se dále* na svou rezoluci číslo 49/152 z 23. prosince 1994 o Mezinárodním roku mládeže, ve které na svém 35. zasedání žádalo Komisi pro společenský rozvoj, aby dále uvážila návrh světového programu opatření pro mládež do roku 2000 a dále.

S ohledem na zprávu Ekonomické a sociální rady¹ Valné shromáždění:

1. *Přijímá* Světový program opatření pro mládež do roku 2000 a dále, který je připojen k této poznámce. Program je nedílnou součástí této rezoluce včetně 10 prioritních oblastí zájmu, o kterých pojednává. Jsou to: výchova a vzdělávání, zaměstnanost, hlad a bída, zdraví, životní prostředí, zneužívání drog, kriminalita mládeže, aktivity volného času, problémy dívek a mladých žen, plná a přínosná participace mládeže na životě společnosti a při rozhodování.
2. *Vyzývá vlády*, s podporou mezinárodního společenství, nevládních organizací a veřejného a soukromého sektoru a hlavně s podporou mládežnických organizací, aby realizovaly Program opatření tím, že se zaručí za aktivity v programu navržené.
3. *Žádá* generálního tajemníka, aby pro Valné shromáždění vypracoval zprávu o rozvoji realizace Programu opatření. Zpráva má být Valnému shromáždění předložena prostřednictvím Komise pro sociální rozvoj a Ekonomické a sociální rady na jeho 52. zasedání.
4. *Znovu vyzývá* členské státy, aby kdykoli to je možné, zařadily zástupce mládeže do svých delegací do Valného shromáždění, a aby je přizvaly ke schůzkám s orgány Organizace spojených národů. Účast mládeže na takových jednáních má stimulovat mladé ženy a muže k realizování Programu opatření.

Světový program opatření pro mládež do roku 2000 a dále

Preambule

1. Desetiletí, které uplynulo od akce Mezinárodní rok mládeže: participace, rozvoj, mír, bylo obdobím, během kterého svět zaznamenal zásadní po-

¹A/51/3

litické, ekonomické a socio-kulturní změny. Tyto změny nepochybně ovlivní také nejméně první desetiletí 21. století.

2. Mladí lidé jsou činiteli, leníky a oběťmi důležitých společenských změn a většinou jsou postaveni před otázku: usilovat o integraci do existujícího uspořádání nebo se stát silou, která by tento pořádek transformovala. Mladí lidé ve všech částech světa, kteří žijí v zemích, které jsou na různém stupni rozvoje a v různých socio-ekonomických podmínkách, usilují o plnou účast na životě společnosti.

Cíl

3. Světový program opatření pro mládež podává rámec postupu a praktické návody pro národní akce a poskytuje mezinárodní podporu pro zlepšení situace mladých lidí. Obsahuje návrhy opatření do roku 2000 a dále a dává si za úkol dosažení cílů Mezinárodního roku mládeže a vytváření podmínek a mechanismů, které pomohou zlepšit blahobyť a životy mladých lidí.

4. Program opatření se zaměřuje zvláště na posílení národních možností v oblasti života mládeže a na zvyšování kvality a kvantity šancí pro mladé lidi k plné, přínosné a konstruktivní participaci na životě společnosti.

I. Deklarace OSN o mládeži: problémy a možnosti

5. Členské státy Organizace spojených národů souhlasí s tím, že budou pracovat tak, aby dosáhly cílů a principů Charty OSN, které zahrnují dosažení vyšší životní úrovně, plné zaměstnanosti a vytvoření podmínek k ekonomickému a sociálnímu rozvoji. Mladí lidé ve všech částech světa, kteří žijí v zemích, které jsou na různém stupni rozvoje, a v různých socio-ekonomických podmínkách, mají právo na plnou participaci na životě společnosti, jak je to uvedeno v Chartě OSN, včetně:

- (a) Vynaloženému úsilí má odpovídat dosažená úroveň vzdělání.
- (b) Šance na získání zaměstnání mají odpovídat schopnostem mladých lidí.
- (c) Potravin a výživa mají být adekvátní potřebám mladých lidí, aby se mohli plně podílet na životě společnosti.
- (d) Hmotné a společenské prostředí má být takové, aby vytvářelo podmínky pro dobré zdraví a ochranu proti nemocem, narkomanii a toxikomanii, a aby v něm nebylo místo pro žádné druhy násilí.

- (e) Lidská práva a základní svobody nerozlišují rasu, pohlaví, jazyk, náboženství ani jiné formy diskriminace.
- (f) Mladí lidé se mají účastnit rozhodování.
- (g) Mají být vyhrazena místa a zařízení pro kulturní, rekreační a sportovní aktivity, a tak má dojít ke zlepšení životní úrovně mladých lidí ve venkovských i městských oblastech.

6. Národy OSN dělají prostřednictvím svých vlád, mezinárodních organizací a dobrovolných sdružení mnoho pro dosažení těchto cílů tím, že se mimo jiné snaží uvádět do života návrhy na další plánování v oblasti života mladých lidí, které schválilo Valné shromáždění v roce 1985. Na druhé straně je zřejmé, že měnící se světová společenská, ekonomická a politická situace vytvořila takové podmínky, které znemožňují nebo ztěžují dosahování těchto cílů v mnoha zemích:

- (a) Požadavky na hmotné a finanční zdroje států mají za následek snižování zdrojů na programy a aktivity mládeže, a to hlavně ve velmi zadlužených zemích.
- (b) Nerovnosti ve společenských, ekonomických a politických podmínkách, včetně rasismu a xenofobie vedou ke zvětšování problému hladu, ke snižování životní úrovně a k chudobě mezi mladými lidmi, kteří se dostávají na okraj společnosti jako utečenci, vyhnaní z vlasti a přistěhovalci.
- (c) Pro mladé lidi, kteří se vrací z válečných konfliktů je stále těžší integrovat se zpět do společnosti. Mladí lidé mají těžší přístup ke vzdělání a zaměstnání.
- (d) Pokračuje diskriminace mladých žen, šance ve vzdělání a zaměstnání jsou nerovné šancím, které mají muži.
- (e) Je vysoká míra nezaměstnanosti mezi mladými lidmi, včetně dlouhodobé nezaměstnanosti.
- (f) Pokračuje ničení světového životního prostředí, které vyplývá z nepřiměřené spotřeby a produkce zvláště v průmyslových zemích. Toto je závažný problém, který přispívá ke zvětšování chudoby a nerovnováhy.
- (g) Zvyšuje se výskyt nemocí jako malárie a HIV/AIDS a ohrožení zdraví zneužíváním a závislostí na psychotropních látkách, kouření a alkoholu.
- (h) Nerovné šance získávání odborného vzdělání, zvláště pro osoby s různým postižením.
- (i) Změnila se úloha rodiny jako základu při rozdělování odpovědnosti a základu socializace dětí a mládeže.

- (j) Mladí lidé mají nedostatek příležitostí účastnit se na životě společnosti a podílet se na jejím rozvoji a blahobytu.
- (k) Rozmáhají se vysilující nemoci, hlad a podvýživa, které pohlcují životy mnoha mladých lidí.
- (l) Stále více mladých lidí není vychovááno v rodinách. Nemají proto základy pro vytváření zdravých rodin, které staví na rozdělování povinností a zodpovědnosti.

7. Tyto jevy mezi jinými přispívají ke zvyšování počtu mladých lidí, kteří se ocitají na okraji společnosti, která však mládež potřebuje pro svoji přirozenou obnovu.

8. My, národy OSN, věříme, že následující principy, které mají za cíl zlepšení životních podmínek a blahobytu mladých žen a mužů a jejich plnou a aktivní účast na životě společnosti, ve které žijí, se stanou základem pro realizaci Světového programu opatření pro mládež.

- (a) Všechny státy by měly zajišťovat pro svoje mladé lidi podmínky k dosažení vzdělání, k získávání dovedností a k plné účasti ve všech složkách společenského života, a to s vědomím, že tak vychovávají produktivní lidi, kteří budou žít samostatně a soběstačně.
- (b) Všechny státy by měly svým mladým lidem garantovat dodržování lidských práv a základních svobod v souladu s Chartou OSN a s dalšími mezinárodními úmluvami, které se týkají lidských práv.
- (c) Všechny státy by měly podniknout všechny nezbytné kroky k eliminaci všech forem diskriminace mladých žen a dívek. Dále by měly odstranit všechny překážky pohlavní rovnoprávnosti a podpory žen, a měly by zajistit úplný a rovnoprávný přístup žen a dívek ke vzdělání a zaměstnání.
- (d) Všechny státy by měly pěstovat vzájemný respekt, toleranci a porozumění mezi mladými lidmi s různým rasovým, kulturním a náboženským pozadím.
- (e) Všechny státy by se měly přesvědčit o tom, že jejich politika týkající se mladých lidí je založena na správných údajích o situaci a potřebách mladých lidí, a měly by umožnit veřejnosti přístup k těmto údajům. Veřejnost tak dostane možnost smysluplně se účastnit na rozhodování.
- (f) Vyzýváme všechny státy, aby zavedly takovou výchovu a vzdělávání, a taková opatření pro mladé lidi, která jsou zaměřena na posilování vědomí míru, spolupráce a vzájemného respektu a porozumění mezi národy.

- (g) Všechny státy by měly pokrýt zvláštní potřeby mladých lidí v oblastech odpovědného plánování rodiny, rodinného života, pohlavního a reprodukčního zdraví, pohlavně přenosných chorob, infekce HIV a prevence AIDS, ve shodě s Programem opatření přijatým na Mezinárodní konferenci o populaci a rozvoji, s Kodaňskou deklarací a Programem opatření přijatým na Světovém summitu pro sociální rozvoj a s Bejingskou deklarací přijatou na Čtvrté světové konferenci o ženách.
- (h) Ochrana životního prostředí je věcí, kterou mladí lidé řadí k nejdůležitějším pro blaho společnosti v budoucnosti. Státy by proto měly aktivně podporovat mladé lidi a mládežnické organizace, aby se aktivně podíleli na programech, včetně vzdělávacích a výchovných programů, zaměřených na ochranu životního prostředí.
- (i) Všechny státy by měly učinit příslušné kroky k rozvoji výchovných, vzdělávacích a pracovních příležitostí pro mladé lidi s různými postiženími.
- (j) Všechny státy by měly učinit opatření ke zlepšení osudů mladých lidí, kteří žijí ve zvláště těžkých podmínkách, a to včetně opatření na ochranu jejich práv.
- (k) Všechny státy by si měly stanovit cíl plné zaměstnanosti jako základní priority své ekonomické a sociální politiky, a měly by zvláště věnovat pozornost zaměstnanosti mladých lidí. Dále by měly učinit opatření k eliminaci ekonomického zneužívání dětské práce.
- (l) Všechny státy by měly mladým lidem poskytovat zdravotnické služby nezbytné k rozvoji jejich fyzického a duševního zdraví, a měly by učinit opatření k potírání nemocí jako malárie a HIV/AIDS, a měly by chránit mladé lidi před škodlivými drogami a před vlivy závislostí na drogách, tabáku a alkoholu.
- (m) Všechny státy by měly postavit mladé lidi do centra rozvoje a řídit své ekonomiky tak, aby efektivněji pokryly potřeby lidí, a měly by dále zajistit, aby mladí lidé byli aktivními účastníky a těmi, kdo získávají z procesu rozvoje.

II. Prostředí rozvoje

9. V roce 1995 bylo na světě zhruba 1,03 bilionu mladých lidí — kategorie definovaná OSN jako lidé ve věku 15–24 let. Jinými slovy to bylo 18 procent celkového počtu lidí na světě. Většina mladých lidí ve světě (84 procent v roce 1995) žije v rozvojových zemích. Předpokládá se, že toto číslo se do

roku 2025 zvýší na 89 procent. Těžké podmínky, které mají lidé v mnoha rozvojových zemích, jsou často ještě složitější pro mladé lidi, protože ti mají omezené možnosti vzdělání, zaměstnání a využívání zdravotnických a sociálních služeb, a protože narůstá zneužívání drog a kriminalita mládeže. Mnoho rozvojových zemí také zažívá dosud největší vlny migrace mladých lidí z venkova do měst.

10. Kromě statistické definice termínu „mládež“, viz výše, je chápání tohoto termínu v různých společnostech na světě rozdílné. Definice se neustále mění v souvislosti s rychlými změnami politických, ekonomických a socio-kulturních podmínek.

11. Počet mladých lidí v průmyslových zemích je relativně malý v poměru k celkové populaci, protože v těchto zemích je obecně menší porodnost a vyšší průměrná délka života. Mládež je společenskou skupinou, která musí čelit specifickým problémům a nejistotám, které se týkají jejich budoucnosti, a problémům, které částečně souvisejí s omezenými možnostmi na získání odpovídajícího zaměstnání.

12. Mladí lidé ve všech zemích jsou jak hlavním lidským zdrojem pro rozvoj, tak klíčovými činiteli sociálních změn, ekonomického a technologického rozvoje. Jejich představy, ideály, energie a rozhodnost a jejich vize jsou základy pro pokračující rozvoj společností, ve kterých tito mladí lidé žijí. Problémy, se kterými se mladí lidé setkávají, stejně jako jejich představy a aspirace jsou základní součástí rozvoje dnešních společností, stejně jako budoucích generací. Proto je zvláště potřebné, aby byly na všech úrovních zaváděny programy pro mládež. Způsoby, jakými je oslovován potenciál mladých lidí, ovlivní současné společenské a ekonomické podmínky a také blahobyť a životy budoucích generací.

III. Strategie a specifika postupu

13. Valné shromáždění schválilo v roce 1965 Deklaraci o podporování ideálů míru, vzájemného respektu a porozumění mezi národy u mladých lidí.² V letech 1965–1975 zdůrazňovalo jak Valné shromáždění, tak Ekonomická a sociální rada tři základní témata v oblasti života mládeže: účast, rozvoj a mír. Také se zdůrazňovala potřeba mezinárodní politiky o mládeži. V roce 1979 ustanovilo Valné shromáždění svou rezolucí 34/151 rok 1985 Mezinárodním rokem mládeže: účast, rozvoj a mír. V roce 1985 schválilo Valné shromáždění svou rezolucí 40/14 směrnice pro další plánování a sledování rozvoje v oblasti života mládeže (A/40/256). Tyto směrnice jsou

²Rezoluce Valného shromáždění 2037 (XX).

významné pro své zaměření na mladé lidi jako na širokou kategorii, která obsahuje různé podskupiny, spíše než jako na samotnou, jednoduchou demografickou skupinu. Směrnice poskytují návody na specifické kroky směrem k potřebám takových podskupin jako jsou mladí lidé s různými postiženími, mládež z venkova a z měst a mladé ženy.

14. Témata stanovená Valným shromážděním pro Mezinárodní rok mládeže — jmenovitě účast, rozvoj a mír — reflektují vztah mezinárodního společenství ke spravedlnosti, která měří každému stejným dílem, ke všeobecné účasti a ke kvalitě života. Tento vztah se odráží ve směrnících, které také představují souhrnná témata Světového programu opatření pro mládež.

15. Světový program opatření pro mládež staví také na dalších, novějších mezinárodních ustanoveních, včetně Deklarace o životním prostředí a rozvoji z Rio de Janeiro, která byla přijata na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji³, Vídeňské deklarace a programu opatření přijatých Světovou konferencí o lidských právech⁴, Programu opatření Mezinárodní konference o populaci a rozvoji⁵, Kodaňské deklarace o sociálním rozvoji a Programu opatření Světového summitu pro sociální rozvoj⁶ a Platformy opatření přijaté Čtvrtou světovou konferencí o ženách⁷.

16. Světový program opatření pro mládež do roku 2000 a dále vychází z těchto všeobecných a specifických mezinárodních dokumentů, které se týkají politiky o mládeži a programů pro mládež. Program opatření je významný tím, že zajišťuje mezisektorový standard jak pro rozhodování o postupu, tak pro vytváření programu a jeho naplňování. Bude sloužit jako model pro integrovaná opatření na všech úrovních k tomu, aby byly lépe postiženy problémy mladých lidí v různých prostředích, a k tomu, aby byla podporována účast mladých lidí na životě společnosti.

17. Světový program opatření pro mládež je rozdělen do tří fází: první fáze se zaměřuje na analýzu a na sestavení plánu Programu opatření a na jeho přijetí Valným shromážděním na jeho padesátém zasedání v roce 1995. Druhá fáze se zabývá zaváděním Programu opatření ve všech zemích na celém světě do roku 2000. Třetí fáze, která potrvá od roku 2001 do roku 2010,

³Report of the United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, 3–14 June 1992, vol. I. Resolutions Adopted by the Conference (United Nations publication, sales No. E. 93. I. 8 and corrigendum), resolution 1, annex I.

⁴Report of the World Conference on Human Rights, Vienna, 14–25 June 1993 (A/CONF.157/24 (Part I)), chap. III.

⁵Report of the International Conference on Population and Development, Cairo, 5–13 September 1994 (A/CONF. 171/13 and Add. 1), chap. I, resolution 1, annex.

⁶Report of the World Summit for Social Development, Copenhagen, 6–12 March 1995 (A/CONF.166/9), chap. I, resolution 1, annexes I and II.

⁷viz A/CONF. 177/20.

se zaměří na další naplňování Programu a na hodnocení dosaženého pokroku a odstraňování překážek, a navrhne vhodné úpravy dlouhodobých úkolů a cílů a specifické kroky ke zlepšení situace mladých lidí ve společnostech, ve kterých žijí.

IV. Prioritní oblasti zájmu

18. Každá z deseti prioritních oblastí, které schválilo mezinárodní společenství je prezentována z hlediska jejich základních problémů, specifických úkolů a cílů, a jsou navržena různá opatření k dosažení těchto cílů. Cíle a opatření reflektují tři témata Mezinárodního roku mládeže: účast, rozvoj a mír. Jsou propojena a vzájemně se ovlivňují.

19. Deset oblastí, na které se opatření vztahují a které schválilo mezinárodní společenství: výchova a vzdělávání, zaměstnanost, hlad a bída, zdraví, životní prostředí, zneužívání drog, kriminalita mládeže, aktivity volného času, dívky a mladé ženy a plná a přínosná účast mladých lidí na životě společnosti a při rozhodování. Program opatření nevylučuje možnost přijetí a schválení dalších prioritních oblastí zájmu v budoucnosti.

20. Zavádění Programu opatření vyžaduje plné dodržování všech lidských práv a základních svobod mladých lidí, a dále vyžaduje, aby vlády podnikly opatření proti porušování těchto práv a svobod, aby nepodporovaly diskriminaci, ale naopak aby podporovaly toleranci, respektování rozmanitosti s ohledem na různé náboženské a etické hodnoty, kulturní pozadí a světonázorová přesvědčení svých mladých lidí, aby podporovaly rovnost šancí, solidaritu, bezpečnost a účast všech mladých žen a mužů na programu.

A. *Výchova a vzdělávání*

21. Přestože v posledních letech byl zaznamenán významný pokrok směrem k všeobecnému základnímu vzdělání, včetně gramotnosti, lze očekávat, že do roku 2000 se bude nadále zvyšovat počet negramotných lidí a mnoho rozvojových zemí nebude schopno zajišťovat všeobecné primární vzdělání. Lze vyjádřit tři hlavní problémy týkající se současného systému vzdělávání. Prvním je neschopnost mnoha rodičů v rozvojových zemích posílat své děti do školy, protože to nedovolují místní ekonomické a společenské podmínky. Druhým problémem je nedostatek vzdělávacích příležitostí pro dívky a mladé ženy, pro přistěhovalce, utečence, bezdomovce, děti ulice, pro menšinové skupiny domorodé mládeže, pro mladé lidi ve venkovských oblastech a mladé lidi s různými postiženími. Třetím problémem je kvalita vzdělání, jeho význam a důležitost pro zaměstnání a jeho užitečnost při

pomoci mladým lidem v procesu dospívání, při pomoci k aktivnímu občanskému vystupování a produktivnímu zaměstnání.

22. V zájmu podpory rozvoje vzdělávacích a školicích systémů s ohledem na současné a budoucí potřeby mladých lidí a společností, ve kterých žijí, by bylo užitečné vzájemné předávání zkušeností a zavádění alternativních programů, jako např. neformálních programů k zajišťování základní gramotnosti, k učení pracovním dovednostem a programů celoživotního vzdělávání.

23. V rozvojových zemích by měly být pro mladé lidi rozšířeny možnosti pro to, aby mohli získat vyšší nebo univerzitní vzdělání, aby se mohli účastnit výzkumu, nebo aby byli vyškoleni tak, aby se mohli živit prací na volné noze. Ekonomické problémy, se kterými se potýkají tyto země, a nedostatek mezinárodní pomoci v této oblasti znemožňují poskytovat dostatečné vzdělání všem mladým lidem, přestože ti jsou hlavním ekonomickým přínosem pro každou zemi.

24. Vyzýváme vládní, mezivládní a nevládní organizace, aby pomáhaly mladým lidem z rozvojových zemí k tomu, aby mohli získávat vzdělání na všech úrovních jak v rozvinutých zemích, tak v rozvojových zemích. Organizace by také měly podporovat vzájemné akademické výměny mezi rozvojovými zeměmi.

Návrhy opatření

1. Zlepšování úrovně základního vzdělání, získávání dovedností a gramotnosti mezi mládeží

25. Prioritou by mělo být dosažení toho, že všem se dostane základního vzdělání (včetně gramotnosti). K tomuto účelu je třeba využít všech dostupných činitelů a forem vzdělávání a školení, a to s ohledem a v souvislosti s konceptem celoživotního vzdělávání. Zvláště je třeba zdůraznit potřebu reformy vzdělávacího obsahu a kurikula, a to obzvláště toho kurikula, které podporuje tradiční ženské role, které odepírají ženám možnosti plné a rovnoprávné spoluúčasti na životě společnosti, na všech jejích úrovních atd. Reformované kurikulum by se mělo zaměřit na vědeckou gramotnost, lidské morální hodnoty a učení se dovednostem, a mělo by být přizpůsobeno měnícímu se prostředí a životu v multietnických a mnohokulturních společnostech. Měl by se zdůrazňovat význam informatiky a rozvoje informačních dovedností, to jest dovedností vyhledávat a používat informace, a také význam dálkového vzdělávání. Nevládní mládežnické organizace a vzdělávací organizace by měly rozvíjet programy „mládež mládeži“, které by se zaměřovaly na základní vzdělání, učení dovednostem a na gramotnost. Měla by se zvážit možnost rozví-

jení programů, v jejichž rámci by starší lidé a lidé v penzi učili mladé lidi číst a psát. Zvláštní pozornost by se měla věnovat specifickým skupinám mladých lidí v těžkých podmínkách: skupinám původních obyvatel, migrantů, utečenců, bezdomovců, dětem ulice a chudým mladým lidem v městských i venkovských oblastech. Pozornost je třeba věnovat i speciálním problémům, včetně problému negramotnosti, dále nevidomé mládeži a mládeži s jinými postiženími.

2. *Kulturní dědictví a současná společnost*

26. Vlády by měly vytvářet nebo posilovat programy pro výchovu a vzdělávání mladých lidí v duchu kulturního dědictví jak těch společností, ve kterých žijí, tak i jiných společností a světa. Ve spolupráci s nevládními mládežnickými organizacemi by vlády měly zavést programy cestování a výměn mládeže a zřídit tábory mládeže, které by mladým lidem pomohly porozumět kulturním rozdílům jak na národní, tak na mezinárodní úrovni, rozvíjet vědomosti o jiných kulturách a účastnit se snah o zachování kulturního dědictví jejich i jiných společností a světa. UNESCO a zainteresované vlády, které o to mají zájem, mají za úkol rozvíjet mezinárodní programy, jako např. tábory mládeže, v jejichž rámci mohou mladí lidé, zvláště z rozvojových zemí a z různých kultur pomáhat obnovovat hlavní mezinárodní kulturní památky (např. naleziště), a mohou se účastnit i jiných kulturních aktivit.

3. *Podpora vzájemného respektu a porozumění a ideálů míru, solidarity a tolerance mezi mládeží*

27. Vlády a vzdělávací instituce by měly podporovat a vytvářet programy zaměřené na učení tvorby míru a řešení sporů a konfliktů, a měly by je zavádět do škol na všech úrovních. Děti a mládež by měly být informovány o kulturních rozdílech v jejich vlastních společnostech, a měly by dostat možnost učit se o různých kulturách, učit se toleranci a vzájemnému respektu ke kulturním a náboženským rozdílům. Vlády a vzdělávací instituce by měly formulovat a zavádět takové vzdělávací programy, které podporují a posilují respektování všech lidských práv a základních svobod, a měly by také pozvednout hodnoty míru, solidarity, tolerance, odpovědnosti a respektu k různorodosti a k právům jiných lidí.

4. *Příprava na povolání a na profese*

28. Vlády a vzdělávací instituce ve spolupráci s místními a mezinárodními organizacemi by mohly zavést, popřípadě pozvednout na vyšší úroveň přípravu na povolání a technickou přípravu, která odpovídá současným a předpokládaným podmínkám pro zaměstnání. Mladí lidé musí mít přístup k přípravě na povolání a na profese a k takovým vzdělávacím programům, které jim pomohou získat vědomosti a dovednosti potřebné

k získání takového zaměstnání, které jim nabídne další šance a možnosti. Mladí lidé musí být dobře připraveni na nutnost přizpůsobovat se změnám pracovních požadavků.

5. *Zavádění výchovy o lidských právech*

29. Vlády by měly zajistit adekvátní naplňování myšlenek Desetiletí OSN pro výchovu o lidských právech (1995–2005) ve školách a vzdělávacích institucích. Vlády by měly rozvíjet strategie výchovy o lidských právech, která by seznámila mladé lidi s jejich občanskými, kulturními, ekonomickými, politickými a společenskými právy, a také s jejich společenskou odpovědností. Tato výchova by měla také rozvíjet harmonické vztahy uvnitř společenství, vzájemnou toleranci, vzájemný respekt, rovnoprávnost mezi muži a ženami a toleranci pro různorodost. Tato výchova by měla brát zvláště v úvahu lidská práva žen.

6. *Příprava na podnikové programy*

30. Vlády by měly ve spolupráci s místními a mezinárodními organizacemi formulovat modelové programy přípravy pro mládež v individuálních a společných podnicích. Měly by zřizovat samostatná podniková centra, ve kterých by mladí lidé mohli plánovat a zkoušet své představy o podniku.

7. *Infrastruktura pro školení mládežnických pracovníků a lídrů mládeže*

31. Vlády by měly stanovit přiměřenost materiální vybavenosti a programů pro školení mladých pracovníků a lídrů mládeže, včetně přiměřeného kurikula a dostatečného zdroje pracovníků v těchto programech. Na základě tohoto ustanovení by vlády měly plánovat a zavádět odpovídající školící programy. Nevládní mládežnické organizace by měly být podporovány v tom, aby formulovaly a rozšiřovaly modelové školící kursy pro členské organizace.

32. Organizace, které by o to měly zájem, by měly zkoumat možnosti, jak posilovat mezinárodní školení mládežnických pracovníků a lídrů mládeže, přičemž přednost by měli mít uchazeči z rozvojových zemí. Ve spolupráci s organizacemi, které mládeži poskytují možnosti školení a organizují také programy pro dobrovolníky, by mohlo být rozšiřováno zavádění takových programů.

B. *Zaměstnanost*

33. Všude je problémem nezaměstnanost a zároveň zaměstnání neodpovídající kvalifikaci pracovníka. Je to součástí většího boje za vytváření pracovních příležitostí pro všechny občany. Tento problém se v posledních

letech ještě zhoršil kvůli globálnímu hospodářskému poklesu, který má největší vliv na rozvojové země. Znepokojujícím faktem je to, že ekonomický růst není vždy doprovázen růstem zaměstnanosti. Obtíže při hledání vhodného zaměstnání se zvětšují přítomností dalších problémů mladých lidí, včetně negramotnosti a nedostatečné přípravy na povolání. Období světového ekonomického poklesu a celkové změny v ekonomických trendech ještě zhoršují tyto obtíže. V některých zemích způsobil příliv mladých lidí na trh práce vážné problémy. Podle odhadů Mezinárodní organizace práce (ILO — International Labour Organization) by v budoucích 20 letech muselo být vytvořeno více než 100 milionů nových pracovních příležitostí, aby se zajistila odpovídající zaměstnanost pro rostoucí počet mladých lidí v ekonomicky aktivních populacích rozvojových zemí. Situace žen a mladých dívek, stejně jako mladých lidí s postiženími, mladých utečenců, bezdomovců, dětí ulice, mládeže skupin původního obyvatelstva, migrantní mládeže a menšinových skupin vyžaduje okamžitou pozornost s tím, že pamatuje na zákaz vynucené práce a dětské práce.

34. Krize nezaměstnanosti mládeže je také krizí možností pro mladé lidi k nezávislému získání minimálního bydlení, které je nezbytné pro zakládání rodin a pro účast na životě společnosti. Pokroky v technice a komunikaci, které jsou znásobeny zvýšenou produktivitou jsou na úkor nových možností zaměstnání. Mladí lidé patří mezi skupiny nejvíce postižené tímto rozvojem. Pokud se nenajdou efektivní řešení, dlouhodobé náklady společnosti budou mnohem vyšší. Nezaměstnanost vytváří širokou škálu sociálního zla a mladí lidé jsou zvláště náchylní k jeho ničujícím efektům: nedostatek rozvoje dovedností, málo sebeúcty, odsouvání na okraj společnosti, zbídačení a plýtvání obrovským lidským zdrojem.

Návrhy opatření

1. Možnosti samostatného zaměstnání

35. Vlády a organizace by měly vytvořit grantové programy a poskytnout tak dotace na podporu podnikových a zaměstnaneckých programů pro mladé lidi. Obchodním společnostem a podnikům by se mohlo doporučit, aby těmto programům poskytovaly doplňující finanční a technickou podporu. Mohlo by se zvážit zavádění kooperativních programů, ve kterých by mladí lidé měli možnost podílet se na produkci a marketingu zboží a služeb. Mohlo by se zvážit vytváření bankovních rezerv na podporu rozvoje života mládeže. Podporujeme Výbor pro zavádění a rozvoj družstevních podniků v rozvoji modelů družstevních podniků, které by řídili mladí lidé, a to jak v rozvinutých, tak v rozvojových ze-

mích. Tyto modely by mohly obsahovat návody na školení pracovníků managementu a na školení podnikových strategií a marketingu.

2. *Pracovní příležitosti pro specifické skupiny mladé populace*

36. Vlády by měly v rámci fondů, které byly vytvořeny na podporu zaměstnanosti mládeže, vyčleňovat prostředky na programy podporující práci mladých žen, mladých lidí s postiženími, mládeže vracující se z vojenské služby, mladých migrantů, mladých utečenců, bezdomovců, dětí ulice a mládeže skupin původního obyvatelstva. Mládežnické organizace a samotná mládež by se měla přímo podílet na plánování a zavádění těchto programů.

3. *Dobrovolnické služby v komunitách, na kterých se podílí mládež*

37. Tam, kde takové programy zatím neexistují, by vlády měly uvažovat o zřízení programů mládežnických dobrovolnických služeb. Takové programy by mohly zajišťovat náhradní vojenskou službu nebo by se mohly stát součástí vzdělávacího kurikula, to by záleželo na národní politice a prioritách. Měly by se sem zařadit mládežnické tábory, projekty služeb v komunitách, ochrana životního prostředí a ucelené programy spolupráce. Mládežnické organizace by se měly přímo účastnit navrhování, plánování, zavádění a hodnocení takových programů dobrovolnických služeb. Měly by sem navíc být zařazeny mezinárodní programy spolupráce organizované mezi mládežnickými organizacemi v rozvinutých a rozvojových zemích, které by jistě napomohly většímu vzájemnému porozumění mezi různými kulturami.

4. *Potřeby vyplývající z technologických změn*

38. Vlády, zvláště v rozvojových zemích, by měly podporovat vytváření pracovních příležitostí pro mladé lidi v oblastech, které se rapidně rozvíjejí v důsledku technologických inovací. Vládní údaje o zaměstnanosti by měly sledovat zaměstnanost mládeže v těch oblastech, které se vyznačují zaváděním nových technologií. Měla by být učiněna opatření, která by zajišťovala stále vzdělávání mládeže v těchto oblastech.

39. Zvláštní pozornost by se měla věnovat rozvoji a rozšiřování přístupů a metod, které podporují flexibilitu ve vzdělávacích programech a spolupráci mezi vzdělávacími institucemi a zaměstnavateli, zvláště pro mladé lidi v technicky velmi rozvinutých oborech.

C. *Hlad a bída*

40. Více než jedna miliarda lidí na světě dnes žije v nepříjemných podmínkách, v chudobě a bídě, a to většinou v rozvojových zemích, zvláště ve venkovských oblastech zemí s nízkými příjmy v Asii a Tichomoří, v Africe,

Latinské Americe, Karibské oblasti a v nejméně rozvinutých zemích. Bída má různé formy: nedostatečné příjmy a produktivní zdroje nezbytné k zajištění snesitelných životních podmínek, hlad a podvýživa, špatné zdraví, omezený nebo žádný přístup k výchově a vzdělávání a dalším základním službám, zvětšená nemocnost a úmrtnost v důsledku chorob, dále bezdomovectví a neodpovídající bydlení, nebezpečné prostředí a společenská diskriminace a vyloučení ze společnosti. Bída je také charakterizována nedostatečnou účastí obyvatel na rozhodování a na občanském a společenském životě. Chudoba a bída jsou neoddělitelně spojeny s nedostatečným přístupem ke zdrojům a ke kontrole jejich využívání. Jedná se o půdu, dovednosti, znalosti, kapitálové a společenské vazby. Bez těchto zdrojů mají lidé omezený přístup k institucím, trhům, k zaměstnanosti a veřejným službám. Mladí lidé obzvláště snadno podléhají této situaci. Proto je třeba učinit specifická opatření zaměřená na odstraňování bída, která postihuje mladé lidi a ženy.

41. Hlad a podvýživa patří stále mezi nejvážnější a nejvíce vzdorující hrozby proti lidskosti, často nedovolují mládeži a dětem účastnit se plnohodnotně života společnosti. Hlad je výsledkem mnoha faktorů: špatné řízení produkce a distribuce potravin, nedostatečná dostupnost potravin, špatné rozdělování finančních zdrojů, nerozumné využívání přírodního bohatství, neudržitelná spotřeba, znečišťování životního prostředí, přírodní katastrofy a katastrofy způsobené lidmi, konflikty mezi tradičními a současnými systémy produkce, neracionální růst populace a ozbrojené konflikty.

Návrhy opatření

1. *Lepší ocenění farmářství a atraktivnější života v zemědělských oblastech*
42. Vlády by měly pozvednout na vyšší úroveň vzdělávací a kulturní služby v zemědělských oblastech, a tak do těchto oblastí přitáhnout mladé lidi. Měly by být iniciovány experimentální programy farmaření pro mladé lidi, a měly by se rozšiřovat nástavbové služby k zajišťování zlepšení zemědělské produkce a marketingu.
43. Místní a národní vlády by měly ve spolupráci s mládežnickými organizacemi pořádat kulturní akce, které by podporovaly setkávání a výměny mládeže z městských a venkovských oblastí. Mládežnické organizace by měly mít podporu při organizování shromáždění a setkávání v zemědělských oblastech, zvláště by se mělo dbát na spolupráci lidí, včetně mládeže, v zemědělských oblastech.
2. *Zajištění získávání dovedností pro příjmovou skupinu obyvatelstva*
44. Vlády by měly ve spolupráci s mládežnickými organizacemi rozvíjet vzdělávací a školicí programy pro mládež, které pojednávají o zlepše-

ných metodách zemědělské produkce a marketingu. Školení by měla být založena na ekonomických potřebách venkova a na potřebách mladých lidí ve venkovských oblastech, na potřebách pro rozvoj produkce a dosažení dostatečného potravinového zajištění. V těchto programech by se měla věnovat pozornost mladým ženám, udržení mládeže ve venkovských oblastech, mládeži vracející se na venkov z měst, mladým lidem s postizeními, utečencům, bezdomovcům a dětem ulice, mládeži skupin původního obyvatelstva, mládeži vracející se z vojenské služby a mladým lidem, kteří žijí v oblastech vyřešených konfliktů.

3. *Poskytování půdy mladým lidem*

45. Vlády by měly zajišťovat poskytování půdy mladým lidem a mládežnickým organizacím, měly by je podporovat finančně a technicky a zajišťovat školení. Vyzýváme Potravinářskou a zemědělskou organizaci při OSN a Mezinárodní organizaci práce, aby dokumentovaly a rozšiřovaly informace o národních zkušenostech s poskytováním půdy a s programy osidlování, které by mohly mít k dispozici vlády všech zemí.

46. Podporujeme vlády, aby ve shodě se svými programy rozvoje venkova a s pomocí mezinárodních organizací, pracovaly s dobrovolnickými mládežnickými organizacemi na projektech, které pozvednou na vyšší úroveň a budou udržovat venkovské i městské prostředí.

4. *Spolupráce městské a venkovské mládeže na produkci a distribuci potravin*

47. Nevládní organizace by měly vytvářet skupiny, které by zajišťovaly přímé obchodování, včetně družstev zaměřených na produkci a distribuci. Tak by se zlepšily současné marketingové systémy a zajistilo by se, aby k nim mladí farmáři měli přístup. Cílem takových skupin by mělo být zmenšení nedostatku potravin a zmenšení ztrát způsobených špatným skladováním potravin a jejich dopravou na trhy.

D. *Zdraví*

48. Mladí lidé v některých částech světa trpí špatným zdravím v důsledku společenských podmínek, které zahrnují takové faktory jako jsou zvykové postoje ke zdraví a škodlivé tradiční praktiky, a v některých případech v důsledku jejich vlastních činností. Špatné zdraví často vyplývá z nezdravého prostředí a z toho, že v každodenním životě chybí podpůrné systémy na podporu zdravého chování, z nedostatku informací a z neadekvátních nebo nevhodných zdravotnických služeb. Problémem je, mezi jinými, nedostatek bezpečného a hygienického prostředí, podvýživa, nebezpečí infekčních a parazitických nemocí a nemocí z vody, vzrůstající spotřeba tabáku, alkoholu

a drog, nepřiměřené riskování a destruktivní činnost, které vedou k nechtěným zraněním.

49. Úplně se ignorují potřeby reprodukčního zdraví mladých lidí. V mnoha zemích není pro mladé lidi dostatek informací a služeb, které by jim pomohly pochopit jejich sexualitu, včetně pohlavního a reprodukčního zdraví, a tak je ochránily před nechtěným těhotenstvím a pohlavně přenosnými chorobami včetně HIV/AIDS.

Návrhy opatření

1. Poskytování základních zdravotnických služeb

50. Všichni mladí lidé by měli mít přístup k základním zdravotnickým službám v zájmu všech a v zájmu společnosti jako celku. Je nezanebatelnou povinností každé vlády, aby zajišťovala nezbytné povědomí, zdroje a prostředky. Tyto kroky by měly být podporovány příznivou mezinárodní ekonomikou a spoluprací.

51. Mělo by se usilovat o dosažení cílů národních strategií „zdraví všem“ založených na rovnoprávnosti a sociální spravedlnosti v souladu s Deklarací o základní zdravotnické péči z Alma Aty. Těchto cílů by se mělo dosahovat rozvíjením nebo modernizací plánů a programů opatření v jednotlivých zemích tak, aby se zajistil univerzální nediskriminační přístup k základním zdravotnickým službám, přístup k hygieně a pitné vodě, aby se zajistila ochrana zdraví, a aby se zaváděla výchova o výživě a preventivní zdravotnické programy.

52. Měla by se zajistit podpora silnějším a lépe koordinovaným celosvětovým akcím proti chorobám, na které umírá mnoho lidí: malárie, tuberkulóza, cholera, břišní tyfus a HIV/AIDS. V tomto kontextu by měla pokračovat podpora Programu OSN pro otázky HIV/AIDS.

53. Mladí lidé v některých částech světa trpí špatným zdravím v důsledku společenských podmínek i v důsledku své vlastní činnosti. Špatné zdraví často vyplývá z nedostatku informací a z nedostatku zdravotnických služeb pro mládež, většinou v rozvojových zemích. Výsledným problémem jsou, mezi jinými, pohlavně přenosné choroby, včetně HIV, předčasná těhotenství, nedostatek hygieny, která vede k infekcím, zamoření a k průjmům, genetické a vrozené choroby, psychické a duševní nemoci, zneužívání narkotik a psychotropních látek, zneužívání alkoholu a tabáku, přílišné riskování a destruktivní činnosti, které vedou ke zbytečným zraněním, podvýživa a nevhodné prostory k porodům.

2. Rozvoj výchovy ke zdraví

54. Vlády by měly do kurikula vzdělávacích institucí na základním a středním stupni zahrnout programy, které by se zaměřovaly na základní znalosti o zdraví a na dodržování pravidel zdravého života. Zvláštní důraz by se měl klást na pochopení základních hygienických požadavků a na potřebu rozvíjet a podporovat zdravé prostředí. Tyto programy je třeba rozvíjet na základě dobré znalosti potřeb a priorit mladých lidí a s jejich pomocí.

55. Měla by být podporována spolupráce mezi vládami a vzdělávacími a zdravotnickými institucemi, napomohlo by se tak prosazování osobní zodpovědnosti za zdravý životní styl. Také by se tak napomohlo poskytování a rozšiřování vědomostí a dovedností nezbytných pro zdravý životní styl, včetně seznamování mladých lidí s právními, společenskými a zdravotními důsledky chování, které je riskantní pro zdraví člověka.

3. *Zavádění a podpora zdravotnických služeb, včetně těch, které se zaměřují na pohlavní a reprodukční zdraví, a rozvoj příslušných vzdělávacích programů v těchto oblastech*

56. Vlády a mládežnické a jiné příslušné organizace by měly zajišťovat dodržování závazků, které vyplývají z Programu opatření Mezinárodní konference o populaci a rozvoji tak, jak byly ustaveny ve zprávě z této konference, z Copenhagenské deklarace a Programu opatření Světového summitu o sociálním rozvoji, a z Deklarace a Platformy opatření Čtvrté světové konference o ženách, stejně jako z dalších dokumentů o lidských právech, a zajišťovat tak zdravotní potřeby mládeže. Fond OSN pro populaci (The United Nations Population Fund) a další zainteresované organizace OSN by se měly i nadále angažovat v těchto oblastech. Existující služby pro reprodukční zdraví až dosud ignorovaly potřeby adolescentní mládeže v oblasti reprodukčního zdraví. Odezva společností na potřeby adolescentní mládeže v oblasti reprodukčního zdraví by měla být založena na informacích, které mladým lidem pomohou dosáhnout takového stupně vyspělosti, aby byli schopni zodpovědně se rozhodovat. Zvláště by měly být mladým lidem zpřístupněny informace a služby, které by jim pomohly pochopit jejich sexualitu a ochránily je před nechtěnými těhotenstvími, pohlavně přenosnými chorobami a následnou možnou neplodností. To vše by mělo být spojeno s výchovou mladých mužů k tomu, aby respektovali právo žen na sebeurčení, a aby se spolu se ženami podíleli na zodpovědnosti v otázkách sexuality a reprodukce. Toto úsilí je důležité pro zdraví mladých žen a jejich dětí, pro sebeurčení žen, a v mnoha zemích i pro zpomalení populačního růstu. Mateřství ve velmi mladém věku s sebou nese nebezpečí úmrtí matky při porodu, počet takových úmrtí (tj. úmrtí příliš mladých matek při porodu) mno-

honásobně přesahuje průměrný počet úmrtí matek. Děti příliš mladých matek jsou častěji nemocné a častěji umírají. Mateřství v raném věku je stále překážkou zlepšování vzdělanostního, ekonomického a sociálního statutu žen ve všech částech světa. Pro všechny mladé ženy může časné manželství a mateřství velmi zmenšit šance na vzdělání a získání zaměstnání. Navíc je pravděpodobné, že časné manželství a mateřství budou mít dlouhodobý nepříznivý vliv jak na kvalitu života mladých žen, tak na kvalitu života jejich dětí.

57. Vlády by měly rozvíjet komplexní služby v oblasti sexuální a reprodukční zdravotnické péče a zajistit mladým lidem přístup k těmto službám, mezi jinými také ke vzdělání a službám týkajícím se plánování rodiny, jak to vyplývá ze závěrů Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, Světového summitu pro sociální rozvoj, a ze Čtvrté světové konference o ženách. Podporujeme UNFPA a další zainteresované organizace při OSN, aby i nadále kladly velký důraz na zlepšování reprodukčního zdraví adolescentní mládeže.

4. *Infekce HIV a AIDS mezi mladými lidmi*

58. Vlády by měly rozvíjet mládeži přístupné, dosažitelné a finančně dostupné služby základní zdravotnické péče na vysoké úrovni, včetně péče o pohlavní a reprodukční zdraví, a také vzdělávací programy, které by se mimo jiné zabývaly i pohlavně přenosnými chorobami, včetně HIV/AIDS. Stálá mezinárodní spolupráce a společné globální úsilí jsou nutné k zamezení šíření HIV/AIDS.

5. *Podpora ozdravování a hygienických návyků*

59. Vlády by měly ve spolupráci s mládežnickými a dobrovolnickými organizacemi podporovat zakládání mládežnických zdravotnických asociací, které by podporovaly a postavily na vyšší úroveň ozdravovací a hygienické programy.

6. *Prevence chorob a nemocí mladých lidí, které jsou důsledkem špatných zdravotních návyků*

60. Vlády, ve spolupráci s mládežnickými organizacemi, by měly podporovat zdravější životní styl, a v tomto kontextu by také měly zkoumat možnosti pro přijetí postupů k odrazování od zneužívání drog, alkoholu a tabáku, včetně možnosti zákazu reklamy na tabákové výrobky a alkohol. Také by měly zavádět programy, které by mladé lidi informovaly o nepříznivých účincích drog, alkoholu a tabáku na zdraví člověka.

61. S pomocí OSN a jejích organizací by se měly institucionalizovat programy zaměřené na školení zdravotnického a školícího personálu z řad mládeže. Tito pracovníci by se měli obzvláště zabývat otázkami zdraví mladých lidí a jejich výchovou ke zdravému životnímu stylu. Měl by se

podporovat výzkum v těchto otázkách, zvláště výzkum důsledků zneužívání a závislosti na drogách a její léčení. Mládežnické organizace by se měly plně účastnit těchto snah.

7. *Eliminace pohlavního zneužívání mladých lidí*

62. Podle doporučení Vídeňské deklarace, Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, Světového summitu o sociálním rozvoji a Čtvrté světové konference o ženách a s uvědoměním, že mladé ženy jsou obzvláště zranitelné, by měly vlády spolupracovat na mezinárodní úrovni a podnikat efektivní kroky, včetně specifických preventivních opatření, k ochraně dětí, dospívajících a mládeže před zanedbáním, opuštěním a všemi typy vykořisťování a zneužívání, jako jsou únosy, znásilnění a incest, pornografie, obchodování s dětmi, pedofilní chování. Je třeba děti a mladé lidi ochraňovat také před komerčním sexuálním vykořisťováním, které vyplývá z pornografie a prostituce.⁸ Vlády by měly navrhnout a prosadit takové zákony, které by zakazovaly ženskou obřízku všude, kde existuje, a které by jasně podporovaly snahy nevládních organizací, komunit a náboženských institucí v boji proti těmto praktikám.⁹

8. *Boj proti podvýživě mladých lidí*

63. Vlády by měly podporovat projekty jednotlivců a mládežnických organizací určené mladým lidem po základní škole a mladým lidem, kteří již vyšli ze školy, a zaměřené na poskytování informací o zdravých jídelních návycích. Pro mladé lidi by měly být vždy zabezpečeny školní obědy, zásoby jídla a další služby, které by pomohly zajistit mladým lidem řádnou stravu.

E. *Životní prostředí*

64. Zhoršování přírodního prostředí je jednou ze základních věcí, kterými se mladí lidé zabývají na celém světě, protože to má přímé důsledky na kvalitu jejich života jak v současnosti, tak v budoucnosti. Je třeba se starat o přírodní prostředí a ochraňovat ho pro současné i pro budoucí generace. Je třeba jasně pojmenovat příčiny zhoršování přírodního prostředí. Šetrné využívání přírodních zdrojů a ekonomický růst únosný pro životní prostředí zkvalitní lidský život. Udržitelný rozvoj se stal klíčovým bodem v programech mládežnických organizací na celém světě. Zatímco každá část společnosti je zodpovědná za udržování integrity prostředí v dané komunitě,

⁸Report of the International Conference on Population and Development, Cairo, 5–13 September 1994 (A/CONF.171/13 and Add. 1), chap. I, resolution 1, annex, para 6.9.

⁹Ibid., para. 4.22.

mladí lidé mají zvláštní zájem na udržování zdravého životního prostředí, protože to budou oni, kdo toto prostředí zdědí.

Návrhy opatření

1. Začlenění výchovy o životním prostředí do vzdělávacích a školících programů

65. Ve školním kurikulu by se měla zdůraznit výchova o životním prostředí. Měly by být vytvářeny programy pro učitele, které by je informovaly o aspektech životního prostředí v rámci těch předmětů, které vyučují, a tak jim umožnily vytvářet u mladých lidí návyky zodpovědného chování vůči životnímu prostředí.

66. Měla by se podporovat účast mládežnických skupin na získávání dat o životním prostředí a na porozumění ekologickým systémům. Měla by se podporovat jejich účast na opatření k zachování životního prostředí. To vše by mělo sloužit ke zlepšování vědomostí mladých lidí o životním prostředí, a k posílení jejich osobní účasti na péči o ně.

2. Pomoc mezinárodnímu rozšiřování informací mezi mladé lidi o otázkách životního prostředí a o technologiích neškodných pro životní prostředí

67. Vyzýváme Program OSN pro životní prostředí (UNEP), aby ve spolupráci s vládami a nevládními mládežnickými organizacemi posílil produkci informačních materiálů, které by ilustrovaly celosvětový rozsah znečištění, jeho původ a propojenost důsledků zhoršujícího se životního prostředí a které by popisovaly výsledky iniciativ v rozvojových a rozvinutých zemích a také v zemích, ve kterých probíhají ekonomické reformy. Žádáme UNEP, aby pokračoval ve svém úsilí o rozšiřování a výměnu informací s a mezi mládežnickými organizacemi. Vlády by měly podporovat a pomáhat mládežnickým organizacím iniciovat a rozvíjet vzájemné kontakty mezi sebou prostřednictvím spřátelených měst a podobných programů, aby si mladí lidé z různých zemí mohli navzájem předávat zkušenosti.

68. Vyzýváme příslušné organizace při OSN, instituce a vlády technologicky rozvinutých zemí, aby pomáhaly rozšiřovat technologie, které neškodí životnímu prostředí, do rozvojových zemí a do zemí, v nichž probíhají ekonomické reformy, a aby pomáhaly školit mladé lidi v používání takových technologií.

3. Posílení role mládeže při ochraně, zachovávání a zlepšování životního prostředí

69. Vlády a mládežnické organizace by měly iniciovat programy na podporu vysazování stromů, lesnictví, boje proti zvěřování pouště, snížení

produkce odpadů, na podporu recyklace a dalších praktik výhodných pro životní prostředí. Účast mladých lidí a jejich organizací v takových programech může být dobrou výchovou a podporovat uvědomění si problému a snahy ho řešit.

70. Účastníci Konference o životním prostředí a rozvoji si uvědomují, že účast mládeže na rozhodování o životním prostředí a rozvoji je nutná při zavádění politiky udržitelného rozvoje. Mladí lidé by měli být povoláni k vytváření a zavádění vhodných postupů v oblasti životního prostředí.

4. *Posilování role médií jako prostředku rozšiřování otázek životního prostředí mezi mladé lidi*

71. Vlády by měly v mezích svobody vyjadřování podporovat média a reklamní společnosti v zajišťování šíření informací o otázkách životního prostředí a podporovat tak zvyšování povědomí o těchto otázkách mezi mladými lidmi.

72. Vlády by měly zavádět takové postupy, které by dovolovaly mladým lidem obou pohlaví konzultovat a účastnit se rozhodovacího procesu v otázkách týkajících se životního prostředí na místní, národní a regionální úrovni.

F. Zneužívání drog

73. Zranitelnost mladých lidí a jejich citlivost na zneužívání drog se v posledních letech staly hlavním objektem zájmu. Důsledky šířícího se zneužívání drog a obchodování s nimi, zvláště pro mladé muže a ženy, jsou příliš zřejmé. Násilí, obzvláště násilí v ulicích, často vyplývá ze zneužívání drog a z ilegálních drogových sítí.

74. Vzrůstá počet psychotropních léků a ne vždy jsou plně známy jejich účinky a správná indikace. Proto se může stát, že někteří pacienti nejsou léčeni adekvátně a jiní dostanou příliš mnoho léků. Zneužívání předepisovaných léků a „předepisování“ uklidňujících prostředků, léků na spaní a stimulačních prostředků samo o sobě může také způsobit závažné problémy, a to zvláště v zemích a oblastech s nedostatečnou kontrolou distribuce léků a tam, kde je možné nakupovat návykové léky v zahraničí a nebo je získávat z legálních distribučních sítí. V této souvislosti je zranitelnost mladých lidí obzvláště velkým problémem, a proto je třeba zavádět specifická opatření.

75. Mezinárodní společenství klade zvláštní důraz na zmenšování poptávky a nabídky ilegálních léčiv a na prevenci jejich zneužívání. Zmenšování nabídky zahrnuje boj proti mezinárodnímu nelegálnímu obchodování s léky a drogami. Iniciativy k prevenci zneužívání léků a drog zahrnují programy zaměřené na odrazování lidí od nadměrného užívání léků, a tedy

zabraňování nechtěné závislosti, až po programy pomoci lidem, kteří zneužívají léky, aby se svých závislostí zbavili. Léčebné programy musí mít na paměti, že zneužívání léků je chronický stav, který se vrací. Je zásadně nutné, aby tyto programy byly přizpůsobeny společenskému a kulturnímu kontextu oblasti, ve které působí, a je také nutná spolupráce různých přístupů k léčení. Národní iniciativy a úsilí v boji proti nelegálnímu obchodování s léky a drogami by měly být plně podporovány a posíleny na národních i mezinárodních úrovních.

76. Strategie kontroly nad léky a drogami na národních i mezinárodních úrovních neustále zdůrazňují iniciativy, jejichž cílem je snižování zneužívání drog mezi mladými lidmi. To se odráží v rezolucích Komise o narkotikách a v programech požadujících snížení poptávky, které vydává Mezinárodní program kontroly nad léky a drogami při OSN (the United Nations International Drug Control Programme).

Návrhy opatření

1. *Účast mládežnických organizací a mládeže na programech požadujících snižování poptávky*

77. K tomu, aby byly programy na snížení poptávky efektivní, měly by být zaměřeny na všechny mladé lidi, zvláště na rizikové skupiny, a obsah těchto programů by měl přímo odpovídat zájmům a starostem mladých lidí. Preventivní vzdělávací programy, které ukazují na nebezpečí zneužívání drog jsou obzvláště důležité. Je důležité zvyšovat pracovní příležitosti a aktivity volného času a možnosti rozvíjení různých dovedností, a pomoci tak mladým lidem odolat drogám. Mládežnické organizace mohou sehrát klíčovou roli při navrhování a zavádění vzdělávacích programů a individuálního poradenství k podpoře začleňování mládeže do společnosti, při rozvíjení zdravého životního stylu a zvyšování povědomí o ničujících důsledcích zneužívání drog.

78. Vládní složky spolu s příslušnými organizacemi systému OSN, s nevládními organizacemi, zvláště pak s mládežnickými organizacemi, by měly spolupracovat na naplňování programů snižování poptávky po nelegálních drogách, alkoholu a tabáku.

2. *Školení studentů medicíny a zdravotnictví v rozumném předepisování léků, které obsahují narkotika nebo psychotropní substance*

79. Světová zdravotnická organizace, asociace medicínských, zdravotnických a farmaceutických profesí, farmaceutické korporace a lékařské fakulty a instituce by měly rozvíjet modelové školící kurzy, a mezi studenty

medicíny a zdravotnictví rozšiřovat informační materiály o správném zacházení s léky a o včasné identifikaci a diagnóze zneužívání léků.

3. *Léčení a rehabilitace mladých lidí, kteří zneužívají léky nebo jsou na nich závislí, a mladých alkoholiků a tabakistů*

80. Prováděly se výzkumy možností určování takového léčení, které by zamezovalo vyžadování specifických léků a vytváření druhotné závislosti na lécích, ale v této oblasti je ještě potřeba mnoho udělat. Potřeba medicínského a sociálního výzkumu v oblasti prevence a léčení závislosti na chemických látkách a v oblasti rehabilitace se zvýraznila, zvláště v souvislosti s celosvětovým nárůstem zneužívání chemických látek a závislosti na nich mezi mladými lidmi. V těchto výzkumech by se měl klást důraz na skutečnost, že zneužívání nitrožilních chemických látek zvyšuje nebezpečí nákazy přenosnými nemocemi, včetně HIV/AIDS a hepatitis, které vyplývá ze společného užívání jehel a ostatního injekčního vybavení. O výsledcích těchto výzkumů by měl být informován celý svět.

81. Měl by se podporovat výzkum v oblastech jako je léčba a rehabilitace mladých lidí zneužívajících drogy, včetně kombinace různých druhů léčení, problémy recidivy a administrativních aspektů léčení drogové závislosti. Je třeba podporovat účast studentů příslušných oborů na těchto výzkumech.

82. Ve spolupráci se státními a soukromými institucemi by se měla podporovat prevence zneužívání drog, preventivní vzdělávání dětí a mládeže v těchto otázkách, rehabilitační a vzdělávací programy pro bývalé narkomany, toxikomany a alkoholiky, zvláště pro ty z řad dětí a mládeže. Těmto lidem by se tak pomáhalo získávat produktivní zaměstnání a dosáhnout nezávislosti, důstojnosti a zodpovědnosti za život bez drog a kriminality. Zvláště zajímavý je rozvoj léčebných technik, které zahrnují rodinné prostředí a terapeutické skupiny. Mladí lidé se mohou svou účastí při skupinové terapii narkomanů a toxikomanů významně podílet na jejich novém vstupu do společnosti. Přímá účast na rehabilitační terapii vyžaduje těsnou spolupráci mezi mládežnickými skupinami a komunitními a zdravotnickými službami. Světová zdravotnická organizace a další lékařské a psychologické organizace by mohly vypracovat pokyny pro pokračující výzkum a pro naplňování srovnatelných programů v různých prostředích. Efektivnost těchto programů by se vyhodnotila po určité dané době.

4. *Péče o mladé narkomany a toxikomany, o lidi podezřelé ze závislosti na drogách a o ty, kteří spáchali nějaký přestupek v trestním soudnictví a ve vězeňském systému*

83. Úřady by měly promyslet postupy prevence zneužívání drog a drogové závislosti mezi mladými lidmi, kteří jsou podezřelí nebo usvědčení z kriminálních činů. Tyto postupy by měly zahrnovat alternativní opatření, jako např. denně se hlásit na policejní stanici nebo pravidelně navštěvovat policejní úředníky, a naplnit určitý počet hodin prací pro komunitu.

84. Vězeňské orgány by měly úzce spolupracovat s úřady odpovědnými za dodržování zákonů na tom, aby se drogy nedostávaly do vězení. Pracovníci vězení by se měli odrazovat od tolerování přítomnosti drog v trestních institucích (vězení).

85. Mladí vězni, kteří jsou již závislí na drogách, by měli být vytypováni jako přednostní kandidáti pro léčení a rehabilitaci, a měli by být odděleni od ostatních. Měly by být vypracovány pokyny a minimální pravidla, která by pomáhala národním úřadům v orgánech zodpovědných za dodržování zákonů a ve vězeňských systémech při nezbytných kontrolách a při zavádění léčebných a rehabilitačních služeb. Opatření podle těchto návrhů pro společnost znamenají dlouhodobě výhodné investice, protože kruh závislosti, propuštění z vězení, opakovaných přeštoků a opakovaného věznění je těžkým břemenem pro systém trestního soudnictví a trestní spravedlnosti, nemluvě o zničených životech a osobních tragédiích, které jsou důsledkem závislosti na drogách a důsledkem nezákonného chování.

G. *Kriminalita mládeže*

86. Kriminalita a delikvence mládeže jsou vážným problémem na celém světě. Jejich intenzita a závažnost závisí většinou na sociálních, ekonomických a kulturních podmínkách každé země. Je však prokázáno, že kriminalita mládeže na celém světě stoupá v souvislosti s ekonomickou krizí, obzvláště v okrajových částech městských center. V mnoha případech se mladí delikventi rekrutují z „dětí ulice“, které byly samy vystaveny násilí ve svém nejbližším prostředí, ať už jako jeho svědci nebo jeho oběti. Jejich základní vzdělání, pokud nějaké mají, je chabé, jejich základní společenské návyky z rodiny jsou velmi často nedostatečné, a jejich socio-ekonomické prostředí je charakteristické svou bídou a nedostatkem. Spíše než se plně spoléhat na systém trestního soudnictví, měly by přístupy k prevenci násilí a kriminality zahrnovat opatření na podporu rovnoprávnosti a spravedlnosti, boje proti bídě a na snížení beznaděje mezi mladými lidmi.

Návrhy opatření

1. Priorita preventivním opatřením

87. Ve venkovských oblastech by měly být zajištěny vhodné socioekonomické a správní možnosti a služby, které by odradily mladé lidi od stěhování do městských oblastí. Mládeži z chudých městských oblastí by měly být přístupné specifické programy vzdělávání, zaměstnání a využívání volného času, a to zvláště v době dlouhých školních prázdnin. Mladí lidé, kteří musí odejít ze školy pro neprospěch, nebo kteří pocházejí z rozvrácených rodin, by měli mít možnost využívat specifické sociální programy, které by jim pomohly budovat sebevědomí a sebejistotu, které přispívají k zodpovědnému přístupu k životu v dospělosti.

2. Prevence násilí

88. Vlády a další příslušné organizace, zvláště mládežnické organizace, by měly zvážit organizování informačních kampaní, vzdělávacích a školicích programů, aby upozornily mladé lidi na osobní a společenské důsledky násilí v rodině, komunitě a společnosti, měly by učit mladé lidi, jak komunikovat bez násilí a jak před násilím ochránit sebe i jiné. Vlády by také měly rozvíjet programy na podporu tolerance a lepšího porozumění mezi mládeží s výhledem na vymýcení současných forem rasismu, rasové diskriminace, xenofobie a podobné nesnášenlivosti, a tak předcházet násilí.

89. Pro prevenci násilí a kriminality by měl být rozvoj sociálních organizací, zvláště prostřednictvím mládežnických organizací a spoluúčasti komunit, podpořen sociální politikou a zákonodárstvím. Vládní pomoc by se měla soustředit na poskytování takové podpory, aby komunitní a mládežnické organizace měly možnost vyjádřit a zhodnotit své potřeby týkající se prevence násilí a kriminality, formulovat a zavádět pro sebe různá opatření a komunikovat mezi sebou.

3. Rehabilitační služby a programy

90. Bída, špatné životní podmínky, nedostatečné vzdělání, podvýživa, negramotnost, nezaměstnanost a nedostatek aktivit volného času jsou faktory, které odsouvají mladé lidi na okraj společnosti. To vede k vykořisťování a zneužívání mladých lidí, ke kriminalitě a jinému deviantnímu chování. Pokud se preventivní opatření zaměří na prvotní příčiny kriminality, rehabilitační programy a služby by měly být zpřístupněny těm, kdo se již v minulosti provinili proti zákonu. Většinou kriminalita mládeže začíná malými přestupky, jako je okradení nebo násilné chování, které lze snadno vystopovat a napravit prostřednictvím institucí a komunitního a rodinného prostředí. Dodržování zákonů musí být součástí

rehabilitačních opatření. V neposlední řadě je třeba chránit lidská práva mladých lidí ve vězení, a měla by se věnovat velká pozornost zásadám spravedlivého trestu.

H. *Aktivity volného času*

91. Ve všech zemích se uznává význam využívání volného času pro psychický, kognitivní a fyzický rozvoj mladých lidí. K aktivitám volného času patří hry, sporty, kulturní události, zábava a komunitní služby. Vhodné programy pro využívání volného času mládeže jsou součástí různých opatření zaměřených na boj proti sociálnímu zlu, jakým je např. zneužívání drog, kriminalita mládeže a další deviantní chování. Programy pro využívání volného času mohou velmi přispívat k rozvoji fyzického, intelektového a emocionálního potenciálu mladých lidí, ale měly by být zároveň propracovány s opatrností, aby se nestaly prostředkem vylučování mladých lidí z účasti na ostatních stránkách společenského života nebo prostředkem ovládnutí mládeže. Programy využívání volného času by měly být volně přístupné všem mladým lidem.

Návrhy opatření

1. *Aktivity volného času jako podstatná součást programů pro mládež*

92. Při plánování, vytváření a zavádění programů pro mládež by vlády měly myslet na význam aktivit volného času. Na vytváření těchto programů by se měly aktivně podílet mládežnické organizace. Význam, který se přisuzuje těmto aktivitám, by se měl odrazit v jejich přiměřeném financování.

93. Vyzýváme vlády, aby s pomocí mezinárodních organizací zakládaly veřejné knihovny, kulturní centra a další kulturní zařízení ve venkovských i městských oblastech, a aby poskytovaly pomoc mladým lidem, kteří jsou aktivní v oblasti dramatu, malířství, hudby a v dalších formách kulturního vyjádření.

94. Vyzýváme vlády, aby podporovaly cestování mladých lidí a jejich účast na mezinárodních kulturních akcích, na sportech a dalších aktivitách významných pro mládež.

2. *Aktivity volného času jako součást vzdělávacích programů*

95. Jedním ze způsobů, jakým mohou vlády zdůraznit význam aktivit volného času, je poskytovat vzdělávacím institucím zdroje na rozvoj infrastruktury potřebné k rozvíjení těchto aktivit. Navíc by se aktivity volného času mohly stát součástí školního kurikula.

3. *Aktivity volného času v urbanistickém plánování a v rozvoji venkova*

96. Národní vlády stejně jako místní úřady a výbory pro rozvoj komunit by měly začlenit programy a zařízení pro využívání volného času do urbanistického plánování, a měly by při tom věnovat zvláštní pozornost oblastem s vysokou koncentrací obyvatelstva. Rovnoprávně by měly programy rozvoje venkova věnovat pozornost potřebám volného času mladých lidí na venkově.

4. *Aktivity volného času a média*

97. Podporujeme média ve snaze postavit na vyšší úroveň porozumění mezi mladými lidmi a povědomí o všech aspektech sociální integrace, včetně tolerance a nenásilného chování.

I. *Dívky a mladé ženy*

98. Jedním z nejdůležitějších úkolů mládežnické politiky je zlepšení situace dívek a mladých žen. Vlády by proto měly dodržovat své závazky vyplývající z mezinárodních úmluv o lidských právech, a měly by také dodržovat ustanovení Platformy opatření Čtvrté světové konference o ženách, Programu opatření Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, ustanovení Vídeňské deklarace a Programu opatření světové konference o lidských právech, a ustanovení dalších programů příslušných konferencí OSN. Dívky jsou často považovány za méněcenné a jsou vychovávány k tomu, aby samy sebe stavěly až na poslední místo, což porušuje jejich sebevědomí. Diskriminace a zanedbání v dětství mohou být počátkem celoživotní spirály strádání a vyčleňování ze společnosti. Negativní kulturní postoje a praktiky, stejně jako pohlavně zaujaté výchovné procesy, včetně kurikula, vzdělávacích materiálů a praktik, postojů učitelů a interakce ve třídách zvyrazňují existující pohlavní nerovnoprávnost.

Návrhy opatření

1. *Diskriminace*

99. Diskriminace a zanedbání v dětství mohou být počátkem celoživotního vylučování ze společnosti. Prostřednictvím komplexní politiky, plánů opatření a programů založených na rovnoprávnosti by měla být učiněna opatření k zamezení diskriminace dívek a mladých žen, a mělo by se zajistit úplné dodržování jejich lidských práv a základních svobod. Měly by vznikat iniciativy, v jejichž rámci by se dívky připravovaly na aktivní, efektivní a pohlavně rovnoprávnou účast na všech úrovních sociálního, politického, ekonomického a kulturního života.

2. *Výchova a vzdělávání*

100. Dívkám a mladým ženám by se měl zajistit univerzální a rovnoprávný přístup k základnímu vzdělání a k jeho zdokonalování, stejně jako přístup ke střednímu a vyššímu vzdělání. Měl by být vytvořen rámec pro rozvoj vzdělávacích materiálů a metod, které jsou pohlavně vyrovnané a zajišťují vzdělávací prostředí, které eliminuje všechny bariéry vzdělávání dívek a mladých žen, a to i vdaných nebo těhotných dívek a mladých žen.

3. *Zdraví*

101. Mělo by se zamezit diskriminaci dívek a mladých žen v oblasti zdraví a výživy. Měly by být odstraněny diskriminační zákony a praktiky proti dívkám a mladým ženám, které se týkají přidělení potravy a podvýživy. Dívkám a mladým ženám by se měl zajistit přístup ke zdravotnickým službám v souladu s Programem opatření Mezinárodní konference o populaci a rozvoji a s Platformou opatření Čtvrté světové konference o ženách.

4. *Zaměstnanost*

102. Dívky a mladé ženy by měly být ochraňovány před ekonomickým a jiným vykořisťováním, a před vykonáváním nebezpečné práce, práce, která je v rozporu s jejich vzděláním nebo která může škodit jejich zdraví nebo fyzickému, mentálnímu, duchovnímu, morálnímu a sociálnímu rozvoji. To vše je v souladu s Úmluvou o právech dítěte a s Úmluvou o eliminaci všech forem diskriminace žen. Měl by se podporovat rovnoprávný přístup mladých žen ke všem pracovním příležitostem, a také jejich účast v tradičně mužských sektorech.

5. *Násilí*

103. Vlády by měly spolupracovat na mezinárodní úrovni a navrhopvat a přijímat zákony na ochranu dívek a mladých žen před všemi formami násilí, včetně zabíjení novorozenců holčiček a prenatalního výběru pohlaví, zohavení genitálií, incestu, pohlavního zneužívání, sexuálního vykořisťování, dětské prostituce a dětské pornografie. Ve spolupráci s příslušnými nevládními organizacemi, zvláště s mládežnickými organizacemi, by se měly rozvíjet takové programy a podpůrné služby, které jsou přiměřené věku, které jsou bezpečné a důvěryhodné, a které by měly pomáhat dívkám a mladým ženám, které se staly oběťmi násilí.

J. Plná a přínosná účast mládeže na životě společnosti a na rozhodování

104. Možnosti rozvoje našich společností jsou mimo jiné založeny na schopnosti zahrnovat podíl a zodpovědnost mladých lidí na budování a plánování budoucnosti. Je třeba brát v úvahu duchovní a intelektuální přínos mladých lidí pro společnost a jejich jedinečný pohled na problémy.

105. Všechno úsilí a návrhy opatření, o kterých se mluví v tomto programu jsou svým způsobem podmiňovány možností ekonomické, sociální a politické účasti mládeže na životě společnosti.

106. Mládežnické organizace jsou důležitou základnou pro rozvíjení dovedností potřebných k přínosné participaci mládeže na životě společnosti, protože se v nich podporuje tolerance, a zvětšuje se spolupráce a počet výměnných akcí mezi mládežnickými organizacemi.

Návrhy opatření

107. Navrhujeme následující opatření:

- (a) posílit přístup mládeže k informacím a zajistit tak mladým lidem lepší využívání jejich možností a šancí;
- (b) rozvíjet a posilovat možnosti mladých lidí na to, aby se dozvídali o svých právech a povinnostech, podporovat jejich účast na sociálním a politickém životě společnosti, na celkovém rozvoji a v otázkách životního prostředí, a odstraňovat překážky, které omezují účast mladých lidí na životě společnosti, respektovat svobodu sdružování;
- (c) povzbuzovat a podporovat mládežnické asociace prostřednictvím finanční, vzdělávací a technické podpory, podporovat jejich aktivity;
- (d) brát v úvahu přínos mládeže v plánování, zavádění a hodnocení národní politiky a plánů, které se dotýkají právě mládeže;
- (e) povzbuzovat mládež ke zvyšování spolupráce na národní, regionální a mezinárodní úrovni při vzájemných výměnách mezi mládežnickými organizacemi;
- (f) vyzývat vlády, aby posílily účast mladých lidí na mezinárodních fórech tak, že budou zařazovat reprezentanty mládeže do svých národních delegací do Valného shromáždění OSN.

V. Způsoby realizace

108. Efektivní realizace Světového programu opatření pro mládež bude vyžadovat významné závazky ze strany organizací a institucí odpovědných za přijetí a realizaci Programu a zapojení těchto organizací, zvláště mládežnických, ze všech společenských sektorů. Bez těchto závazků ze strany vládních, mezivládních a nevládních subjektů na národních, regionálních a mezinárodních úrovních zůstane Program jen celosvětovým prohlášením o záměrech a obecným standardem opatření.

109. Pro realizaci Programu opatření je proto nezbytný rozvoj zmocňovacích mechanismů a jejich systémů. Tyto mechanismy by měly nepřetržitě vázat lidské, politické, ekonomické, finanční a sociokulturní zdroje nezbytné k zajištění efektivní realizace Programu.

110. Realizace Světového programu pro mládež je zodpovědností vlád s podporou mezinárodního společenství a ve spolupráci s nevládním a soukromým sektorem. Národní priority, zdroje a historické zkušenosti ovlivní převádění programových návrhů opatření do specifických plánů, cílů a zákonů. V tomto procesu mohou vládám na jejich žádost pomoci regionální a mezinárodní organizace.

111. Při realizaci Světového programu opatření pro mládež by měly vlády, mládežnické organizace a další činitelé ve všech postupech a programech podporovat aktivní a viditelnou politiku zdůrazňování pohlavní rovnoprávnosti v souladu se závěry Mezinárodní konference o populaci a rozvoji, Světového summitu o sociálním rozvoji a Čtvrté světové konference o ženách.

A. Národní úroveň

112. Důrazně vyzýváme vlády, které to ještě neudělaly, aby formulovaly a přijaly společnou národní mládežnickou politiku a pojmenovaly problémy mládeže. Mělo by to být součástí pokračujícího procesu posuzování a popisování situace mládeže a vytváření mezioborových národních mládežnických programů v rámci specifických, časově omezených úkolů a cílů, součástí systematického hodnocení dosaženého pokroku a odstraňování překážek pokroku.

113. Existující meziúrovňové mechanismy poraden, šíření informací, spolupráce, sledování a hodnocení mohou posílit rozvoj aktivit mládeže. Tyto mechanismy by měly být mezisektorové ve své podstatě a měly by mít mnoho forem přístupu k mládeži, a měla by se na nich účastnit minister-

stva a úřady, které se zabývají mládeží, dále národní nevládní mládežnické organizace a soukromý sektor.

114. Můžeme předpokládat, že bude nutno vynaložit zvláštní úsilí pro rozvoj modelových společných postupů a pro určení a příslušné rozdělení povinností mezi vládní a nevládní subjekty, které se zabývají otázkami mládeže. Zvláštní úsilí by se také mělo vynaložit na posílení národních možností při sběru dat a šíření informací, ve výzkumu, plánování, realizaci a spolupráci, a v oblasti vzdělávacích a poradenských služeb.

115. Měly by se vhodně posílit národní mechanismy koordinace pro jednotné mládežnické potupy a programy. Žádáme, aby vlády podporovaly zavádění takových mechanismů tam, kde ještě neexistují. Tyto mechanismy by měly mít mnohoúrovňový a mezioborový charakter.

B. Regionální spolupráce

116. Aktivity regionálních komisí OSN ve spolupráci s mezivládními a nevládními mládežnickými organizacemi dané oblasti, jsou důležitým doplňkem národních a celosvětových aktivit zaměřených na budování národních možností.

117. Důrazně žádáme regionální komise, aby v rámci svých pravomocí podporovaly realizaci Programu opatření pro mládež, a to prostřednictvím začlenění jeho cílů do svých plánů. Dále žádáme, aby komise vypracovávaly ucelené zprávy o dosažených výsledcích a o postupu odstraňování překážek, a aby se zabývaly dalšími možnými opatřeními na regionální úrovni.

118. Regionální mezivládní schůzky zástupců ministerstev, které se zabývají mládeží, a schůzky samotných ministrů, jejich spolupráce s regionálními komisemi OSN, s regionálními mezivládními organizacemi a s regionálními mládežnickými nevládními organizacemi, mohou být významným přínosem pro formulaci, realizaci, koordinaci a hodnocení opatření přijatých na národních úrovních, a pro pravidelné sledování regionálních programů pro mládež.

119. Mezi opatření, která mohou být na požádání zavedena na regionální úrovni k podpoře, realizaci a hodnocení programů mládeže, patří sběr dat, šíření informací, výzkum, koordinace mezi organizacemi, technická spolupráce, vzdělávací semináře a poradenské služby.

120. Vyzýváme regionální mládežnické nevládní organizace, regionální úřady OSN a regionální mezivládní organizace, které se zabývají mládeží, aby zvážily možnost setkávat se každé dva roky a zabývat se otázkami mládeže, diskutovat o trendech v těchto otázkách a zabývat se otázkami spolupráce na regionální a subregionální úrovni. Také vyzýváme regionální

komise OSN, aby se aktivně zapojily do tohoto procesu a sehrály v něm klíčovou roli prostřednictvím poskytování vhodných prostor pro tyto schůzky, a prostřednictvím materiální podpory pro regionální programy.

C. Mezinárodní spolupráce

121. Základním úkolem mezinárodní spolupráce je zajišťovat na všech úrovních podmínky nutné pro realizaci Světového programu opatření pro mládež. Mezi dostupné způsoby zajišťování těchto podmínek patří politické debaty a rozhodnutí na mezivládní úrovni, celosvětové sledování problémů a trendů, sběr dat a šíření informací, výzkumy a studie, plánování a koordinace, technická spolupráce a partnerství mezi zainteresovanými skupinami z nevládního a soukromého sektoru.

122. Komise pro sociální rozvoj, která je součástí Ekonomické a sociální rady zabývající se otázkami celosvětového sociálního rozvoje, má sehrát důležitou roli při realizaci Programu opatření. Vyzýváme komisi, aby pokračovala v politickém dialogu o mládeži s cílem koordinovat postupy a pravidelně sledovat problémy a trendy.

123. Vyzýváme současná regionální a meziregionální zasedání ministerstev zabývajících se otázkami mládeže v Africe, Asii, Evropě, Latinské Americe, v Karibské oblasti a Západní Asii, aby mezi sebou zlepšovaly spolupráci, a aby zvážily možnost pravidelných schůzek na mezinárodní úrovni pod záštitou OSN. Tyto schůzky by zajišťovaly půdu pro cílený celosvětový dialog o otázkách mládeže.

124. Výše zmíněná zasedání jsou součástí systému OSN. V této souvislosti by se mezinárodní skupiny mládeže měly pravidelně setkávat a vyzývat všechny zainteresované úřady a činitele systému OSN a spojenecké mezinárodní organizace k dialogu o způsobech, kterými by bylo možno rozvíjet a podporovat spolupráci při realizaci Programu opatření.

125. Základem pro dialog a konzultace o situaci mládeže a o realizaci Programu opatření jsou dobře fungující kanály komunikace mezi nevládními mládežnickými organizacemi a systémem OSN. Valné shromáždění opakovaně klade důraz na význam komunikačních kanálů v oblasti otázek týkajících se mládeže. Fórum mládeže při OSN by mohlo přispět k realizaci Programu prostřednictvím společných iniciativ na podporu rozvoje jeho úkolů tak, aby lépe reflektoval zájmy mládeže.

1. Sběr dat a šíření informací

126. Schopnost sbírat, analyzovat a předkládat data přesně a včas je nezbytná pro efektivní plánování a stanovování cílů, pro sledování problémů a trendů, a pro hodnocení dosaženého pokroku při realizaci Svě-

tového programu opatření pro mládež. Zvláštní pozornost by se měla věnovat budování národních institucí pro pravidelný sběr a zpracování souborů socio-ekonomických dat. Zainteresaná centra a instituce by měly zvážit možnost společného posílení nebo zavedení (ve spolupráci s OSN) sítě, která by se zabývala sběrem dat a publikováním statistik. Zajistily by se tak úspory při rozvoji a šíření statistik v oblasti mládeže.

127. V poslední době se OSN významně podílí na sběru dat a na statistikách v oblasti mládeže. Jde hlavně o sběr socio-ekonomických dat a rozvoj činnosti Statistického úřadu při Sekretariátu OSN, dále o politiku mládeže a informační programy Úřadu pro sociální politiku a rozvoj, který je součástí Oddělení pro politickou spolupráci a udržitelný rozvoj, o sběr dat o vzdělání a gramotnosti a o síť poradenství pro mládež v rámci Programu OSN o životním prostředí. Vyzýváme zainteresované orgány systému OSN k tomu, aby rozšiřovaly způsoby, kterými by dosahovaly koherence v získávání dat a publikování statistik. To by mělo zahrnovat programy plánování a koordinace mezi jednotlivými orgány. Příklad: program databanky Světové zdravotnické organizace o zdraví adolescentů je koordinován s prací Statistického úřadu při Sekretariátu OSN. Vyzýváme další úřady a orgány systému OSN, aby poskytly svá data o mládeži společné socio-ekonomické databance. Žádáme například Program OSN pro mezinárodní kontrolu drog, aby do svého systému zařadil článek „mládež a drogy“. Oddělení pro politickou spolupráci a udržitelný rozvoj by mělo zkoordinovat a zpřístupnit seznam inovačních postupů, programů a projektů pro mládež. Stejný by mohl být postup např. v otázkách kriminality mládeže, mládeže bez domova a mladých lidí, kteří z domova utíkají.

128. Veřejné informační a hromadné sdělovací prostředky jsou důležité při budování obecného povědomí o problémech mládeže, stejně jako je důležitý konsensus při plánování a opatřeních. Důrazně vyzýváme orgány a organizace systému OSN, aby přezkoumaly publikace vydané v posledních letech a zjistily, jak tyto publikace mohou lépe podporovat Program opatření. Je třeba zjistit, v jakých oblastech bude nutno tyto publikace doplnit.

129. Důrazně vyzýváme vlády, nevládní organizace a tam, kde je to vhodné také soukromý sektor, aby zvážily možnost připravovat jak tištěné, tak audiovizuální materiály v oblastech, o kterých pojednává Program opatření, a napomohly tak jeho rozšiřování a podpoře. Toto by mělo probíhat s pomocí a ve spolupráci s OSN. Materiály by mohly být rozšiřovány prostřednictvím veřejných informačních kanálů OSN. Dále vyzýváme mladé lidi a mládežnické organizace, aby plánovali informační

činnosti zaměřené na hlavní problémy, které by probíhaly v rámci Programu opatření.

2. *Výzkum a studie*

130. Celosvětové studie o otázkách a trendech v oblasti mládeže jsou zásadní pro pokračující expanzi a rozvoj celosvětových znalostí příslušné teorie, konceptů a metod. Důrazně vyzýváme mezinárodní, regionální a národní výzkumná centra a instituce, které se zabývají otázkami a problémy mládeže, aby zvážily možnost zavádění a rozvíjení spolupracovníckých vztahů s OSN, a zajistily tak efektivní propojení mezi realizací Programu opatření a relevantním výzkumem a studii.

131. Toho se bezprostředně týká i otázka spolupráce při posilování a zdokonalování národních kapacit pro organizování výzkumů, pro zpracování a šíření výsledků studií zabývajících se situací mladých lidí.

132. Třetí otázkou je zlepšování plánování a koordinace využívání lidských a finančních zdrojů tak, aby se věnovala dostatečná pozornost iniciativám mladých lidí v oblastech, které Program opatření považuje za prioritní, a také poznávání a popisu problémů a trendů, a hodnocení iniciativ.

3. *Plánování a koordinace*

133. Prostřednictvím mechanismů, které jsou v současnosti přístupné v rámci systému OSN pro plánování, programování a koordinaci činností zabývajících se mládeží, důrazně vyzýváme zainteresované úřady a instituce systému OSN, aby zhodnotily své střednědobé plány a věnovaly dostatečnou pozornost posílení perspektiv mladých lidí v jejich činnostech. Dále je vyzýváme, aby se ztotožnily se současnými a plánovanými programy činností, které jsou v souladu s prioritami Programu opatření, a aby tak tyto programy posílily v systému OSN. Zainteresovaní členové systému by měli věnovat dostatečnou a přímou pozornost možnostem společného plánování tak, aby bylo možno konat společné akce, které by však odrážely kompetence jednotlivých členů systému, byly by přímo určené mládeži a byly by v souladu s hlavními potřebami mladých lidí žijících ve specifických podmínkách.

134. Kanály, které se rozvinuly mezi OSN a mezivládními a nevládními mládežnickými organizacemi, poskytují komplexní systém pro koordinaci. Tyto mechanismy je třeba neustále posilovat, aby byly schopny lépe reagovat na priority Programu opatření.

4. *Technická spolupráce, vzdělávací a poradenské služby*

135. Technická spolupráce je základním prostředkem pro budování národních možností a schopnosti institucí. Důrazně vyzýváme orgány a organizace systému OSN, aby pokud to ještě neudělaly zhodnotily a sta-

novily šíří svých programových a operačních činností ve světle priorit uvedených v Programu opatření a aby posílily úlohu mládeže na technické spolupráci. V tomto ohledu by se měla věnovat zvláštní pozornost opatřením, která by sloužila podpoře možností pro mezinárodní technickou pomoc a pro poradenské služby v otázkách týkajících se mládeže. Tato technická pomoc a poradenské služby by se staly prostředkem budování a posilování sítí institucí a organizací.

136. Je potřeba pokračovat ve zlepšování vlivu technické spolupráce při činnostech systémů OSN, včetně těch činností, které se týkají mládeže. Systém OSN musí pokračovat v pomoci vládám, pokud ony o to požádají, při realizaci národních plánů a strategií v rámci jejich národních priorit a programů na podporu činnosti mládeže. Měly by se zredukovat režijní náklady na administrativu technické spolupráce. Národní správy by měly být preferovaným prostředkem realizace projektů a programů, a tam, kde je to potřeba, by se mělo pomáhat rozvojovým zemím ve zlepšování jejich národních možností pro formulaci a plnění projektů a programů.

137. Také zemím, které procházejí ekonomickými změnami, by se mělo pomáhat ve zlepšování jejich možností pro formulaci a plnění projektů a programů.

138. Organizace, které se zabývají hodnocením a plánováním technické spolupráce v oblastech týkajících se mládeže, jsou pro systém OSN specifickým přínosem při realizaci Programu opatření.

139. Fond OSN pro mládež je unikátním zdrojem podpory inovačních opatření, která se týkají mládeže. Fond může podpořit zavádění programů jak po stránce technické, tak po stránce finanční, prostřednictvím studií a výměn technických zkušeností v otázkách týkajících se mládeže. To podporuje účast mladých lidí v rozdělování a provádění projektů, které jsou často krátkodobé, což ztěžuje možnost získat pro ně finance z běžných rozpočtů. Kapacita Fondu pro inovační opatření je však omezená. Proto vyzýváme zainteresované vlády, nevládní organizace a soukromý sektor, aby zvážily možnost podpory činností fondu. Zainteresované strany by mohly zvážit možnost zřídit na příslušné úrovni dohlížecí orgán, který by prověřoval hospodaření Fondu, priority a způsoby posilování jeho možností.

5. *Vzájemné přesahování a partnerství mezi specializovanými skupinami*

140. Podstatnou součástí naplňování Programu opatření je uvědomění si faktu, že vládní opatření samo o sobě nemůže zajistit jeho úspěch, ale mělo by být podpořeno mezinárodním společenstvím. Tento proces

také vyžaduje systematické přesahování a partnerství mezi složkami Programu v nevládním i soukromém sektoru.

141. Prvním krokem je rozfázované a regulované rozšiřování komunikačních kanálů mezi OSN a nevládními mládežnickými organizacemi pro zapojování soukromých organizací. To by probíhalo na základě rezoluce Valného shromáždění číslo 45/103, která se zabývá zapojováním mládeže a nevládních mládežnických organizací do Programu opatření. Důrazně vyzýváme mládež, organizace zabývající se mládeží a zainteresované organizace soukromého sektoru, aby ve spolupráci s vládami hledaly způsoby, kterými by mohly na místní úrovni přispět k naplňování Programu, k pravidelnému hodnocení jeho naplňování a ke hledání alternativ při dosahování cílů Programu.

142. Zavádění Programu opatření nabízí významné možnosti v oblasti rozvoje technických a kulturních výměn mezi mladými lidmi prostřednictvím nových partnerství jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru, možnosti hledat a zkoušet lepší způsoby využívání veřejných zdrojů, v partnerství s nevládními a soukromými organizacemi, možnosti hledání dalších priorit Programu a možnosti podporovat a plánovat společné inovační postupy při řešení otázek týkajících se mládeže.

143. Příslušné dobrovolnické organizace, zvláště pak ty, které se zabývají výchovou a vzděláváním, zaměstnaností, spravedlností, rozvojem mládeže, zdravím, problémem hladu, ekologií a životním prostředím a zneužíváním drog, mohou dále podporovat zavádění programu tak, že budou podporovat účast mladých lidí v plánování svých programů a ve vykonávání činností v takových programech. Program opatření pro mládež může být významným přínosem pro práci takových organizací, protože podává celosvětový rámec politiky konzultování a spolupráce.

Redakce děkuje panu dr. Břetislavu Hofbauerovi za poskytnutí anglického originálu tohoto dokumentu.